

גבולות היחידה: שופטים פרק ז' פסוקים א - ח

נושא היחידה: סינון הלוחמים

כתבה: יעל דאר

מספר שיעורים לפי המתווה: 1

הסבר כללי:

ביחידה זו נלמד על תהליך של סינון הלוחמים. כבר קראנו (פרק ו' פס' לד – לה) שגדעון מגייס לוחמים רבים מכל השבטים השוכנים סביב עמק יזרעאל. והנה – בפסוקים שנלמד גדעון נאלץ לסנן את הלוחמים, כך שרק המתאימים ביותר, מעטים ביותר, יצאו לקרב.

פתיחה:

נזכיר: גדעון כבר קיבל אותות שחיזקו אותו בביטחון שיצא לקרב ובע"ה גם ינצח, זאת לאחר שנכשל בקרב הראשון.

כעת צריך גדעון לבחור את הלוחמים המתאימים לקרב השני.

נשאל: כמה לוחמים צריך לדעתכם? נשמע את תשובות הילדים. למורה: אנחנו יודעים שהאויב – מספרו רב. לפי זה צריך חיילים רבים.

כעת צריך גדעון לבחור את הלוחמים המתאימים לקרב השני. מהן התכונות של לוחם מצטיין? נשמע את תשובות הילדים. חשוב לשוחח על שיקולי דעת. למשל:

- לוחמים חזקים
- רצים מהר
- אלופים בקליעה ובירי
- ממושמעים
- אמיצים
- יראי ה' (?)

נשאל: נאמר שהפיקוד היה מטיל עליכם לערוך 'מבחן מיון' כדי לברור את המולחים ביותר.

איזה מבחן הייתם מציעים?

- האויב רוצה לחמוס כל דבר – מולו צריך חיילים חזקים. – צריך תחרות הדורשת כח כדי להחליט מי מתאים.
- צריך לבחור חיילים שיודעים לרוץ מהר. – אולי יעשה תחרות ריצה.
- חיילים שיודעים לירות ולקלוע בחץ וקשת – אולי כדאי לעשות תחרות קליעה למטרה ועוד רעיונות מסוג זה.

כעת נקרא את הפסוקים, ונראה איזו בדיקה עשה גדעון לחיילים שלו. את מי הוא בחר, ומדוע דווקא אותם.

עיון בפסוקים:

נקרא את פסוקים א – ח.

בחלק הזה המורה מספר. גדעון פנה לשבטים מנשה, אשר, זבולון ונפתלי. הוא גייס לוחמים ככל יכולתו והגיעו 32,000 חיילים. (בכיתה חזקה אפשר להפנות לפסוק ג שיעשו חשבון כמה חיילים הצליח לגייס).

נאמר: איזה יופי! היו לו 32,000 חיילים. ממש הרבה. גדעון יכול להיות רגוע? נסביר: האויב מונה הרבה מאוד חיילים 'כארבה לרוב... כחול שעל שפת הים לרוב...' (פס' ב). האם 32,000 חיילים מספיקים כדי להילחם בכמות חיילים רבה כל כך? נספר שה' מבקש ממנו לסנן. נשאל: למה ה' מבקש להפחית את מספר הלוחמים? פס' ב: "פן יתפאר עלי ישראל לאמור: ידי הושיעה לי". שלא יתגאו עם ישראל ויחשבו שבכוח החיילים הם הצליחו במלחמה. ה' יכול להושיע אותם בפחות מזה. ה' רוצה לעשות כאן נס. אם יהיו הרבה חיילים – לא נרגיש את הנס.

נאמר: כמה פעמים סינן גדעון את הלוחמים שלו? פעמיים. מה היה מבחן הסינון הראשון? ריצה? קליעה למטרה? נבקש מהילדים לעיין בפסוקים. פס' ג: "מי ירא וחרד – ישוב ויצפור מהר הגלעד". מתברר שהסינון הראשון אינו צבאי בכלל. הסינון הזה נועד להוציא את אלה שחוששים. אין פלא שהיו הרבה שחששו. רלב"ג (פס' ה) מוסיף שיראתם של האנשים נבעה מכך שהיו בעלי עברה, וידעו שלא ניתן לסמוך על זכויותיהם.

למורה: אנשים אלה לא שוחררו לבתיהם, אלא היו כוח עבודה. תפקידם היה 'לשוב ולצפור מהר הגלעד'. שם, באזור הגלעד, במעברות הירדן, יארבו לוחמים אלה לחיילי מדיין במנוסתם מזרחה.¹

נשאל: כמה חיילים נשארו? 10,000. כשליש מהלוחמים שהיו מלכתחילה.

נאמר: אך ה' לא מסתפק בסינון הזה. נבקש מהילדים לקרוא את פסוקים ד – ה קריאה דמומה, ולנסות להסביר מה היה המבחן.

נסביר: גדעון מבקש מחייליו לרדת אל המים, כנראה במעין חרוד, ולשתות מהמים. הוא בודק איך ניגש חייל אל המים. מי שיורד על הברכיים ושותה ישירות בפיו מהמים – פסול. ומי שאיננו כורע, אלא מרים את המים אליו בידו ושותה מתוך ידו – עובר. כדאי, כמובן, להדגים שתי אפשרויות אלה בכיתה על ידי שני תלמידים.

נשאל: מה המשמעות של המבחן הזה? ונשמע תשובות אפשריות של הילדים.

נשאל: כמה היו 'כורעים' וכמה 'מלקקים'? (התשובה בפסוק ו)

נסביר: אלה שכרעו על ברכיהם – עשו זאת מתוך הרגל של כריעה לאל הבעל (מצודת דוד פס' ז). כמו כן, בכריעתם, כשהם עדיין עומדים על רגליהם, הם מראים שהם עצלים, ולא מתאימים למלחמה (רלב"ג, פס' ה) אך אלה ששכבו וליקקו – לא עשו זאת כדרך שמשתחוים לבעל,

¹ דעת מקרא – הקדמה לסיפורי גדעון

ובנוסף הראו שהם חרוצים, ושמים לב למה שקורה מסביב במלחמה. כל החיילים הכורעים נשלחו לבתיהם, ולא היוו כוח עתודה כחבריהם ה'יראים'. (פס' ז. 'ילכו איש לביתו').

יחידת הלימוד פותחת וסוגרת במצב החילות בשדה הקרב:
פס' א: "גדעון, וכל העם אשר אתו, ויחנו על עין חרוד, ומחנה מדין היה לו מצפון מגבעת המורה בעמק".

פס' ח: "ומחנה מדין היה לו מתחת בעמק".
נסכם בכך שנראה את מפת שדה הקרב². ונסביר: גדעון מתכוון לקרב האויב מתחתיו, והוא משחרר חיילים רבים. בהתחלה נראה היה שזה לא הגיוני לשחרר חיילים כה רבים. אך בהמשך למדנו כי יש חשיבות לאיכות החיילים מבחינה רוחנית, וכן – ה' מתכן כאן נס. אינה דומה סקירת המחנה בתחילת הקטע לסקירה בסיום. בתחילה – נראה שמאזן הכוחות הוא לרעת גדעון. ואז הוא מתבקש לסנן ולהפחית עוד את מספר חייליו. לאחר שהפחית למספר מועט כל כך – שוב יש מבט על שדה הקרב, אך הפעם מנקודת מבט אמונית.

הצעות להמחשה:

- הדגמת השתיה בכריעה או בליקוק. ניתן להביא לכיתה תבנית אפיה ובה מים, ולבקש משני ילדים לשתות מהתבנית.
- שימוש במפה כדי להראות מקום מחנה מדין וגדעון.

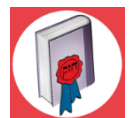
מסרים והפנמה:

- כדי שה' יעזור – אין צורך בחיילים רבים. נס יקרה גם במעט חיילים, ואדרבא, גודל הנס יהיה ניכר יותר.
- רק חיילים צדיקים וגיבורים יכולים להשתתף במלחמת ישועה לישראל.

סיכום:

לסיכום נקרא ביחד את פסוקים ז – ח: "בשלוש מאות האיש המלקקים אושיע אתכם ונתתי את מדין בידך..." זה העיקר. אין צורך בחיילים רבים, אלא בחיילים יראי ה', חרוצים וצדיקים. ולסיום – כל חייל לקח את הצדה והשופרות. שאר העם הלכו 'איש לאהליו' ו- 300 המלקקים נשארו במחנה.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

² מפה נמצאת בסוף יחידת הלימוד

סיפורו של גדעון שימש השראה לארגונים רבים מראשית הציונות, מ"ארגון בני המושבות" בעלייה הראשונה, הגדעונים, ועד לצה"ל של ימינו. כמו כן, על שמו יחידות בצה"ל גדוד 13 בחטיבת גולני – גדוד גדעון, ובמשטרה - הגדעונים - ושמות מבצעים רבים.

גדעון היווה השראה מיוחדת לאורד צ'ארלס וינגייט בהקמת פלוגת הלילה המיוחדות (שכנו גם "הגדעונים") בארץ ישראל וכוח גדעון באפריקה.

על שמו של גדעון בן יואש שפעל בעמק יזרעאל הוקמו אלה:

- **גדוד 13 - גדוד גדעון**, נקרא על שמו של השופט גדעון בן יואש, מכיוון שבראשיתו, תפס הגדוד את גזרת עמק יזרעאל שהייתה נחלתו של גדעון. מספרו משקף שהוא הגדוד השלישי בחטיבה 1.
- **כפר גדעון** הוא מושב דתי-חרדי בעמק יזרעאל 4, ק"מ צפונית לעפולה, בתחום השיפוט של המועצה האזורית עמק יזרעאל. היישוב נחצה על ידי כביש 60 ומנהרה מחברת בין שני חלקיו. תחילה היה קרוי "תל עדשים ב". שמו הנוכחי מבוסס על שמו של השופט המקראי גדעון בן יואש שפעל בחבל ארץ זה.
- **גדעונה** הוא יישוב קהילתי בעמק חרוד למרגלות הר הגלבוע, השייך למועצה אזורית הגלבוע. גדעונה הוקם בשנת 1949 ככפר עבודה על ידי עולים מתימן. היישוב הוקם במחנה מעבר ששימש את עין חרוד, בית השיטה ודברת לפני מעברם לנקודות הקבע שלהם. עבור המתיישבים נבנו בתים קטנים. בסמוך ליישוב נמצא בית הקברות של ראשוני עין חרוד ותל יוסף, מדרום לו על מורדות הגלבוע נטוע יער וינגייט ובסמוך לו נמצא הגן הלאומי מעיין חרוד. בשנות ה-60 הפך ליישוב קהילתי. שמו של היישוב הוא על שם השופט המקראי גדעון בן יואש שבחר את חייליו לקראת המלחמה במדין בקרבת מקום היישוב.

